

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση T-673/15

Guardian Europe Sàrl
κατά

**Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και
από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

«Εξωσυμβατική ευθύνη – Εκπροσώπηση της Ένωσης – Παραγραφή – Άρση των εννόμων αποτελεσμάτων αποφάσεως η οποία κατέστη απρόσβλητη – Αοριστία της αγωγής – Παραδεκτό – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων – Εύλογη διάρκεια της δίκης – Ίση μεταχείριση – Υλική ζημία – Περιουσιακή μείωση – Διαφυγόν κέρδος – Μη υλική ζημία – Αιτιώδης συνάφεια»

Περίληψη – Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (τρίτο πενταμελές τμήμα) της 7ης Ιουνίου 2017

1. *Ευρωπαϊκή Ένωση — Εκπροσώπηση ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης — Αγωγή αποζημιώσεως κατά της Ένωσης με σκοπό την αποκατάσταση της φερόμενης ζημίας εξαιτίας υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ένωσης — Εκπροσώπηση της εναγόμενης Ένωσης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

(Άρθρα 13 ΣΕΕ, 17 § 1 ΣΕΕ και 19 ΣΕΕ· άρθρα 256 § 1 ΣΛΕΕ, 268 ΣΛΕΕ, 335 ΣΛΕΕ και 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)

2. *Αγωγή αποζημιώσεως — Προθεσμία παραγραφής — Έναρξη — Αναγνώριση ευθύνης λόγω υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης από δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης — Ημερομηνία δημοσίευσής της επίμαχης αποφάσεως*

(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ· Οργανισμός του Δικαστηρίου, άρθρα 46 και 53, εδ. 1)

3. *Αγωγή αποζημιώσεως — Προθεσμία παραγραφής — Έναρξη — Ευθύνη από ατομική πράξη — Ημερομηνία εμφανίσεως των ζημιωγόνων αποτελεσμάτων της πράξεως*

(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ· Οργανισμός του Δικαστηρίου, άρθρο 46)

4. *Αγωγή αποζημιώσεως — Προθεσμία παραγραφής — Διακοπή — Μη περιουσιακή ζημία λόγω προσβολής της φήμης — Διαρκής ζημία — Ημερομηνίες που πρέπει να ληφθούν υπόψη*

(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ· Οργανισμός του Δικαστηρίου, άρθρο 46)

5. *Αγωγή αποζημιώσεως — Αυτοτέλεια σε σχέση με την προσφυγή ακυρώσεως — Όρια — Αγωγή αποκαταστάσεως της πρόσθετης ζημίας που απορρέει από απόφαση της Επιτροπής που ακυρώθηκε από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης και η οποία είναι διαφορετική από τη ζημία που προκύπτει από πλημμελή εκτέλεση της αποφάσεως αυτής — Παραδεκτό*

(Άρθρα 263 ΣΛΕΕ, 266 ΣΛΕΕ και 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)

6. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Έλλειψη νομιμότητας — Ζημία — Αιτιώδης συνάφεια — Μη συνδρομή μιας εκ των προϋποθέσεων — Απόρριψη της αγωγής αποζημίωσης στο σύνολό της*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
7. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Έλλειψη νομιμότητας — Ζημία — Αιτιώδης συνάφεια — Βάρος αποδείξεως*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
8. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Έλλειψη νομιμότητας — Ζημία — Αιτιώδης συνάφεια — Έννοια — Έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως στα οποία υποβλήθηκε η επιχείρηση προκειμένου να μην καταβάλει το ποσό του προστίμου που της επέβαλε η Επιτροπή — Έλλειψη άμεσης αιτιώδους συνάφειας*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
9. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Πραγματική και βεβαία ζημία που προκλήθηκε από παράνομη πράξη — Υλική ζημία που απορρέει από παράνομη απόφαση της Επιτροπής περί επιβολής προστίμου για αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά — Ενάγουσα η οποία δεν επιβαρύνθηκε με την καταβολή του προστίμου — Απουσία πραγματικής ζημίας*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
10. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Έλλειψη νομιμότητας — Κατάφωρη παράβαση του δικαίου της Ένωσης — Παράβαση από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης στο πλαίσιο αποφάσεως η οποία μπορεί να προσβληθεί με αίτηση αναιρέσεως — Δεν εμπίπτει — Εξαιρέση — Ύπαρξη σοβαρών δικαστικών δυσλειτουργιών*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
11. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου που απονέμει δικαιώματα σε ιδιώτες — Κανόνας δικαίου που απονέμει δικαιώματα σε ιδιώτες — Έννοια — Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης από δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης — Εμπίπτει — Κριτήρια εκτιμήσεως*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ· Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 47, εδ. 2)
12. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Προϋποθέσεις — Αιτιώδης συνάφεια — Έννοια — Έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως στα οποία υποβλήθηκε η επιχείρηση προκειμένου να μην καταβάλει το ποσό του προστίμου που της επέβαλε η Επιτροπή — Υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης από δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης στο πλαίσιο της εκδικάσεως της προσφυγής της εν λόγω επιχειρήσεως — Ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας — Προϋποθέσεις*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)
13. *Εξωσυμβατική ευθύνη — Ζημία — Αποκατάσταση — Λαμβάνεται υπόψη η υποτίμηση του νομίσματος — Αντισταθμιστικοί τόκοι και τόκοι υπερημερίας — Τρόπος υπολογισμού*
(Άρθρο 340, εδ. 2, ΣΛΕΕ)

1. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψη 18)

2. Όσον αφορά ειδικώς αγωγή αποζημιώσεως για την αποκατάσταση ζημίας που φέρεται να προκλήθηκε από τυχόν υπέρβαση από τον δικαστή της Ένωσης της εύλογης διάρκειας της δίκης, η πενταετής παραγραφή την οποία προβλέπει το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει, όταν η επίμαχη δίκη περατώνεται με την έκδοση αποφάσεως, να αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως. Συγκεκριμένα, η ημερομηνία αυτή αποτελεί βέβαιη ημερομηνία που καθορίζεται με βάση αντικειμενικά κριτήρια. Η εν λόγω ημερομηνία διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου και καθιστά δυνατή την προστασία των δικαιωμάτων της ενάγουσας.

(βλ. σκέψη 26)

3. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 32, 35)

4. Στην περίπτωση διαρκούς ζημίας, η κατά το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραγραφή ισχύει, με γνώμονα την ημερομηνία της διακόπτουσας την παραγραφή πράξεως, για την περίοδο που προηγείται πλέον των πέντε ετών από την ημερομηνία αυτή, χωρίς να επηρεάζει τα δικαιώματα που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια μεταγενέστερων περιόδων. Η συνιστάμενη στην προσβολή της φήμης μη υλική ζημία έχει διαρκή χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, μολονότι μπορεί να έχει διάφορες μορφές, η προσβολή της φήμης είναι γενικώς ζημία η οποία ανανεώνεται καθημερινά και διαρκεί για όσο διάστημα δεν έχει λήξει η εικαζόμενη αιτία της προσβολής. Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, όταν η προβαλλόμενη προσβολή της φήμης φέρεται να πηγάζει από απόφαση της Επιτροπής η οποία, αρχικώς, εκδόθηκε και δημοσιοποιήθηκε με ανακοινωθέν Τύπου και, στη συνέχεια, δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* εν περιλήψει.

(βλ. σκέψεις 39, 42, 43)

5. Η αγωγή αποζημιώσεως για εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης ως προς πράξεις ή παραλείψεις των θεσμικών της οργάνων θεσμοθετήθηκε ως αυτοτελές, σε σχέση με τα υπόλοιπα, ένδικο βοήθημα το οποίο έχει ειδική λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος των ενδίκων βοηθημάτων και μέσων, η δε άσκησή του εξαρτάται από προϋποθέσεις που προβλέφθηκαν με γνώμονα το ειδικό αντικείμενό του.

Όσον αφορά αγωγή αποζημιώσεως για φερόμενο διαφυγόν κέρδος που προκλήθηκε από φερόμενη κατάφωρη παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως με απόφαση της Επιτροπής η οποία ακυρώθηκε από τον δικαστή της Ένωσης, όταν η ενάγουσα ζητεί την αποκατάσταση ζημίας η οποία, αφενός, είναι διαφορετική από εκείνη που προκύπτει από πλημμελή εκτέλεση, από την Επιτροπή, της ακυρωτικής αποφάσεως και, αφετέρου, αποτελεί πρόσθετη ζημία σε σχέση με τα ποσά που επέστρεψε η Επιτροπή προς εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως, η ως άνω αγωγή αποζημιώσεως δεν έχει ούτε το ίδιο αντικείμενο ούτε το ίδιο αποτέλεσμα με τυχόν προσφυγή ακυρώσεως κατά του μέτρου εκτελέσεως που έλαβε η Επιτροπή και δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να κηρυχθεί απαράδεκτη λόγω καταστρατηγήσεως διαδικασίας.

(βλ. σκέψεις 53, 63, 64)

6. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 75, 76, 154)

7. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 81, 82)

8. Όσον αφορά αγωγή αποκαταστάσεως της ζημίας που προκλήθηκε από φερόμενη κατάφωρη παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως λόγω αποφάσεως της Επιτροπής περί επιβολής προστίμου για αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά, η ενάγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει βασίμως ότι τα έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως που κατέβαλε προκύπτουν ευθέως από την έλλειψη νομιμότητας της αποφάσεως αυτής, εφόσον αποφάσισε, μετά την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, να μην εκπληρώσει εξ ολοκλήρου την υποχρέωσή της να καταβάλει αμέσως το πρόστιμο, αλλά να συστήσει τραπεζική εγγύηση για μέρος του ποσού του προστίμου, σύμφωνα με τη δυνατότητα που της έδωσε η Επιτροπή.

Συναφώς, η ζημία που προβάλλει η ενάγουσα προκύπτει ευθέως και με καθοριστικό τρόπο από τη δική της επιλογή να μην εκπληρώσει την υποχρέωσή της να καταβάλει το σύνολο του προστίμου. Εάν η ενάγουσα είχε επιλέξει την άμεση καταβολή του συνόλου του προστίμου, θα είχε αποφύγει την πληρωμή εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως για το μη καταβληθέν ποσό του προστίμου. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η ύπαρξη αρκούντως άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της φερόμενης κατάφωρης παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως με την επίδικη απόφαση και της πληρωμής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως.

(βλ. σκέψεις 91-93)

9. Όσον αφορά αγωγή αποκαταστάσεως της ζημίας που προκλήθηκε από παράνομη απόφαση της Επιτροπής περί επιβολής προστίμου για αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά, η ενάγουσα που δεν επιβαρύνθηκε ατομικώς με την καταβολή του προστίμου αυτού δεν μπορεί προδήλως να ισχυριστεί ότι υπέστη πραγματική και βέβαιη ζημία η οποία συνίσταται στη διαφορά μεταξύ, αφενός, των τόκων που επέστρεψε η Επιτροπή για το μέρος του ποσού του προστίμου που κρίθηκε τελικώς από το Δικαστήριο ως αχρεωστήτως καταβληθέν και, αφετέρου, των εσόδων που θα μπορούσε να αποκομίσει εάν, αντί να καταβάλει το επίμαχο ποσό στην Επιτροπή, το είχε επενδύσει στις δραστηριότητές της.

(βλ. σκέψη 103)

10. Η ευθύνη της Ένωσης δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί λόγω του περιεχομένου δικαστικής αποφάσεως η οποία δεν εκδόθηκε από δικαστήριο της Ένωσης αποφαινόμενο σε τελευταίο βαθμό και η οποία μπορούσε επομένως να προσβληθεί με αίτηση αναιρέσεως. Η διαπίστωση αυτή δεν επηρεάζει τη δυνατότητα της προσφεύγουσας να επιδιώξει, επί εξαιρετικών περιπτώσεων, την αναγνώριση της ευθύνης της Ένωσης λόγω σοβαρών δικαστικών δυσλειτουργιών, ιδίως διαδικαστικής ή διοικητικής φύσεως, που επηρεάζουν τη δραστηριότητα δικαστηρίου της Ένωσης.

(βλ. σκέψεις 122, 124)

11. Αποτελεί παράβαση του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης η διαδικασία που διεξήχθη σε υπόθεση δικαίου του ανταγωνισμού ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, της οποίας η διάρκεια υπερέβη κατά 26 μήνες την εύλογη διάρκεια της δίκης, γεγονός που συνιστά κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου ο οποίος έχει ως αντικείμενο την απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες.

Συγκεκριμένα, ο εύλογος χαρακτήρας του διαστήματος μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας εξαρτάται, ειδικότερα, από την πολυπλοκότητα της διαφοράς, καθώς και από τη συμπεριφορά των διαδίκων και από τυχόν παρεμπόδιον ζητήματα κατά τη δίκη. Όσον αφορά, πρώτον, την πολυπλοκότητα της διαφοράς, το χρονικό διάστημα των 15 μηνών μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας συνιστά, καταρχήν, το ενδεδειγμένο χρονικό διάστημα για την εξέταση υποθέσεων που αφορούν την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού. Ακολούθως, στην επίμαχη

υπόθεση, η ταυτόχρονη εξέταση συναφών υποθέσεων δεν μπορεί να δικαιολογήσει, εν προκειμένω, την επιμήκυνση του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας. Τέλος, ο βαθμός πολυπλοκότητας των πραγματικών, νομικών και δικονομικών ζητημάτων της επίμαχης υποθέσεως δεν δικαιολογεί μεγαλύτερη διάρκεια στη συγκεκριμένη περίπτωση. Συναφώς, μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας, η ένδικη διαδικασία ούτε διακόπηκε ούτε καθυστέρησε λόγω λήψεως από το Γενικό Δικαστήριο οποιουδήποτε μέτρου οργανώσεως αυτής. Όσον αφορά τη συμπεριφορά των διαδίκων και τυχόν παρεμπύπτοντα ζητήματα, το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας ουδόλως επηρεάστηκε από την εν λόγω συμπεριφορά ή από παρεμπύπτοντα ζητήματα.

Επομένως, το χρονικό διάστημα των 41 μηνών μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας προδήλως περιλαμβάνει διάστημα αδικαιολόγητης αδράνειας 26 μηνών.

(βλ. σκέψεις 133-137, 139)

12. Στο πλαίσιο υποθέσεως που αφορά απόφαση της Επιτροπής περί επιβολής προστίμου για αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά, υφίσταται σχέση αιτίου προς αιτιατό μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης και της επελεύσεως της ζημίας που υπέστη η ενάγουσα λόγω της καταβολής από αυτήν εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης. Συγκεκριμένα, πρώτον, όταν η ενάγουσα άσκησε την προσφυγή της στην επίμαχη υπόθεση και όταν συνέστησε την τραπεζική εγγύηση, η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης δεν μπορούσε να προβλεφθεί. Επιπλέον, η ενάγουσα μπορούσε βασίμως να προσδοκά ότι η προσφυγή της θα εκδικαζόταν εντός ευλόγου χρόνου. Δεύτερον, η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στην επίμαχη υπόθεση επήλθε μετά την αρχική επιλογή της ενάγουσας να συστήσει τραπεζική εγγύηση. Επομένως, η σχέση μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης και της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση αυτή δεν είναι δυνατόν να διερράγη λόγω της αρχικής επιλογής της ενάγουσας να μην καταβάλει αμέσως μέρος του προστίμου που της επιβλήθηκε με την απόφαση της Επιτροπής, αλλά να συστήσει τραπεζική εγγύηση.

(βλ. σκέψη 160)

13. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 167-169)